Γύρω στα 2200 π.Χ., η κοινή ελληνική γλώσσα ξεκίνησε να χωρίζεται σε τρεις διαλέκτους (ιωνική, κεντρική, δυτική). Η κεντρική, αναπτύχθηκε στη Δυτική Μακεδονία. Γύρω στα 1900 π.Χ. είχε αρχίσει να διαχωρίζεται σε αρκαδοκυπριακή (μιλιόταν στις περιοχές πλάι στην Πίνδο) και σε αιολική (στα εδάφη πάνω από τον Όλυμπο), ενώ τον ίδιο καιρό ξεπρόβαλλαν η θεσσαλική και η βοιωτική διάλεκτοι, με στοιχεία τόσο της κεντρικής, όσο και της δυτικής διαλέκτου. Στα επόμενα εννιακόσια χρόνια, η διάλεκτος αυτή ξεχώρισε εντελώς από τις άλλες και μιλιόταν στην Δυτική Θεσσαλία, στην Φθιώτιδα και στην Κεντρική Πελοπόννησο αλλά και στη Λακωνία, τμήματα της Αργολίδας και στα όρια Ηλείας – Μεσσηνίας. Στα ιστορικά χρόνια, είχε διαχωριστεί σε αρκαδική και σε κυπριακή.

Την αρκαδική διάλεκτο μιλούσαν κάποιες ομάδες μεταναστών που λάτρευαν την Αρκούδα (Άρκτο) και στα μετέπειτα χρόνια υποστήριζαν ότι είναι απόγονοι του ήρωα Αρκάδα, γιου μιας αρκούδας ή μιας νύμφης που είχε μεταμορφωθεί σε αρκούδα. Είναι οι Αρκάδες. Στα ιστορικά χρόνια επιζούσαν κυρίως στα όρια της σημερινής Αρκαδίας αλλά παλαιότερα είχαν απλωθεί στις περιοχές όπου εντοπίστηκε να μιλιέται η διάλεκτός τους.

Ανιχνεύοντας την πορεία της διαλέκτου, η σύγχρονη επιστήμη αναπαράστησε την διαδρομή των Αρκάδων ως να καταλήξουν στην Αρκαδία. Οι αρχαίοι όμως κάτοικοι της περιοχής θεωρούσαν τους εαυτούς τους ότι κατάγονταν από αυτόχθονες: Από ανθρώπους που είχαν δημιουργηθεί εκεί και δεν είχαν φθάσει από αλλού. Όλοι κατάγονταν από τον Πελασγό

Σύμφωνα με τον (θεσσαλικό) μύθο που τον θέλει αυτόχθονα, ο Πελασγός απέκτησε γιο τον Αίμονα. Κι ο Αίμονας ήταν ο πατέρας του Θεσσαλού, επώνυμου των Θεσσαλών. Και οι δυο μύθοι, τελικά, συνδέουν την Θεσσαλία με την Πελοπόννησο.

Σύνδεση υπάρχει και ανάμεσα στην Αρκαδία και την Αργολίδα, καθώς η μυθολογία των δύο περιοχών κινείται παράλληλα, συνήθως με διαφορετικές εκδοχές των ίδιων ιστοριών κι άλλοτε με τις παραδόσεις της μιας να θυμίζουν την άλλη. Και βέβαια, σύνδεση υπάρχει και με την Κύπρο.

Από τον μύθο στην ιστορία

Όταν ο Αγαπήνορας βρέθηκε στην Τροία κι έπειτα στην Κύπρο, βασιλιάς στην Αρκαδία έγινε ο Ιπποθόοντας, απόγονος κι αυτός του Αρκάδα. Καθώς η Τεγέα βρίσκεται στα σύνορα με τη Λακωνία και είχε ήδη αρχίσει ο ανταγωνισμός των Αρκάδων προς τη Σπάρτη, ο Ιπποθόοντας μετέφερε την πρωτεύουσά του στην Τραπεζούντα (στα όρια της σημερινής Καρύταινας). Η Τεγέα έμεινε πρωτεύουσα της Αρκαδίας γύρω στα 140 χρόνια.

Επόμενος βασιλιάς έγινε ο Αίπυτος. Στα χρόνια του ήταν που ο Ορέστης, ο τραγικός γιος του Αγαμέμνονα, έφτασε στην Αρκαδία και, κοντά στη Μεγαλόπολη, έκτισε την πόλη Ορέστεια ακολουθώντας τις επιταγές κάποιου χρησμού. Στα εβδομήντα του τον δάγκωσε κάποιο φίδι. Πέθανε και θάφτηκε στην Τεγέα. Πέθανε και ο Αίπυτος, επειδή παραβίασε το άδυτο του ναού του Ποσειδώνα στη Μαντινεία.

Τον διαδέχτηκε ο γιος του, Κύψελος. Σ' αυτού τα χρόνια, έγινε η κάθοδος των Ηρακλειδών. Από τα μέρη της Αρκαδίας πέρασε ένας από αυτούς, ο Κρεσφόντης, βαδίζοντας για τη Μεσσηνία. Ο Κύψελος του έδωσε σύζυγο την κόρη του, Μερόπη, κι έτσι οι Αρκάδες γλίτωσαν τις όποιες περιπέτειες.

Κατά σειρά επόμενοι βασιλιάδες της Αρκαδίας έγιναν οι Ολαίας, Βουκολίωνας, Φίαλος (που μετονόμασε την Φιγαλία σε Φιαλία, όπου αιώνες αργότερα ο αρχιτέκτονας του Παρθενώνα, Ικτίνος, έκτισε τον περίφημο ναό του Επικούρειου Απόλλωνα), Πόμπος, Αιγινήτης και Πολυμήστορας. Ήδη είχαν περάσει πέντε γενιές από τότε που οι Ηρακλείδες κατέκτησαν την Πελοπόννησο. Ο βασιλιάς της Σπάρτης, Χάριλλος, θέλησε να πάρει την Αρκαδία. Ρώτησε το μαντείο των Δελφών, τι θα γίνει αν εκστρατεύσει εναντίον της Τεγέας.

Η Πυθία του απάντησε με πέντε στίχους, το νόημα των οποίων ήταν πως, αν εισέβαλαν στην Τεγέα, θα μετρούσαν τη γη της με σχοινιά. Ο Χάριλλος κατάλαβε ότι θα νικούσε τους Τεγεάτες και θα μοίραζε τη γη τους σε κλήρους στους δικούς του, χρησιμοποιώντας σχοινιά κατά την τότε πρακτική.

Η μάχη που ακολούθησε, ήταν αμφίρροπη. Όμως, την κρίσιμη στιγμή, από τον λόφο πίσω

από την Τεγέα εξόρμησαν οι γυναίκες της πόλης, επέπεσαν στους Σπαρτιάτες και τους τσάκισαν. Μια από αυτές, η Μάρπισσα, κατάφερε να αιχμαλωτίσει και τον ίδιο τον βασιλιά Χάριλλο. Οι Σπαρτιάτες αιχμάλωτοι δέθηκαν με σχοινιά και έφαγαν τη ζωή τους οργώνοντας και καλλιεργώντας την αρκαδική γη. Αυτό εννοούσε ο χρησμός.

Τον Πολυμήστορα διαδέχτηκε ο ανιψιός του, Αίχμης. Ήταν τότε που ξεκίνησαν να μετρούν τους Ολυμπιακούς αγώνες (776 π.Χ.), ενώ στην γειτονιά ξέσπασε ο Α' Μεσσηνιακός πόλεμος (743 – 724 π.Χ.). Οι Αρκάδες πολέμησαν στο πλευρό των Μεσσηνίων και βοήθησαν τον Αριστόδημο να νικήσει (725 π.Χ.). Αποχώρησαν όμως μετά, οπότε οι Μεσσήνιοι νικήθηκαν κι εκκένωσαν την Ιθώμη.

(τελευταία επεξεργασία, 6 Μαρτίου 2021)